

29 023 Voorzienings- en leveringszekerheid energie

36 045 Situatie in de Oekraïne

Nr. 308 Brief van de minister van Klimaat en Energie en de staatssecretaris
van Economische Zaken en Klimaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 juni 2022

De oorlog in Oekraïne woedt voort. Europa voert daarom met vergaande sancties de druk op Rusland op. Geldstromen worden afgesneden, tegoeden geblokkeerd en de handel met Rusland is grotendeels stilgelegd. De import van kolen uit Rusland is vanaf augustus verboden en deze week heeft de Europese Unie ook besloten om eind dit jaar te stoppen met de import van Russische olie. Deze stappen zijn in lijn met de wens van Uw Kamer, om de import van Russische fossiele brandstoffen zo spoedig mogelijk te stoppen.

Het kabinet geeft aan de leveringszekerheid van olie en gas in de context van de oorlog hoge prioriteit. De organisatie, waaronder binnen het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is hiervoor verder opgeschaald, en het overleg met alle betrokken partners is geïntensiveerd.

Het kabinet neemt maatregelen om nog dit jaar onafhankelijk te kunnen zijn van Russisch gas met behoud van de leveringszekerheid. Dit doen wij door fors in te zetten op energiebesparing, sneller in te zetten op duurzame energieopwekking en tot slot door fossiele import uit Rusland te vervangen door alternatieven. Wij hebben uw Kamer hierover bij brief van 22 april jl. (Kamerstukken 29 023 en 36 045, nr. 302) uitgebreid geïnformeerd.

Naar aanleiding van deze brief heeft de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat op 25 mei jl. een groot aantal vragen gesteld. De antwoorden op deze vragen bieden wij u hierbij aan (Kamerstukken 29 023 en 36 045, nr. 309). Daarnaast heeft de vaste commissie op 31 mei jl. verzocht om een brief met de laatste stand van zaken betreffende de gasmarkt en de leveringszekerheid.

In de antwoorden op de vragen van de vaste commissie komt de laatste stand van zaken wat betreft de gasmarkt, de stappen die het kabinet neemt, en leveringszekerheid al aan bod.

In deze brief schetsen wij alvast een aantal belangrijke ontwikkelingen:

1. Besparing gasverbruik (circa 25-33%)

Uit cijfers die Gasunie Transport Services (GTS) heeft gedeeld, blijkt dat het gasverbruik in de eerste vijf maanden van dit jaar flink lager is (circa 25-33%) dan in

voorgaande jaren. De hoge prijzen en de warme winter spelen hierin natuurlijk een duidelijke rol, maar deze cijfers laten zien dat er in Nederland fors minder gas wordt verbruikt dan in eerdere jaren.

Daarnaast heeft de energiebesparingscampagne 'zet ook de knop om' gelopen van 2 april tot medio mei. Wij zijn voornemens een vervolg op deze campagne uit te voeren in het najaar. Voor het zomerreces ontvangt u een brief met een update van de overige besparingsmaatregelen. Ook door snelle opschaling van duurzame energie borgen we voor de langere termijn dat Nederland minder gas zal gaan gebruiken. Op 20 mei jl. is uw Kamer geïnformeerd over de belangrijke rol van zonne-energie in de energietransitie (Kamerstukken 32 813 en 31 239, nr. 1046). Op 2 juni jl. heeft het kabinet het ambitieuze beleidsprogramma Klimaat gepresenteerd dat gericht is op 60% CO₂ reductie in 2030 door overstap naar duurzame alternatieven (Kamerstuk 32 813, nr. 1049).

2. Snelle vulling van de gasoplagen

De gasopslagen worden momenteel gevuld. Op het moment van schrijven van deze brief waren de laagcalorische gasopslagen voor circa 45 % gevuld, en de gasopslag in Bergermeer voor circa 25%. Ter vergelijking, dit is – wat betreft Bergermeer – tweemaal zo veel als rond dezelfde tijd vorig jaar en het betekent een toename in de maand mei van tien procentpunt. Voor de commerciële gasopslag in Bergermeer is op 30 mei een subsidieregeling gestart met twee tenderrondes op 30 mei en 7 juni. Uit de eerste tenderronde blijkt ruimschoots voldoende interesse uit de markt om de opslag Bergermeer te vullen. Na sluiting van de tweede ronde wordt uw Kamer nader over de regeling en de uitkomst geïnformeerd.

Verder is eind mei tussen de Europese Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie een akkoord bereikt over de tekst van de Verordening gasopslagen.¹ In deze verordening zijn verplichte vuldoelen voor de gasopslagen opgenomen. Het BNC Fiche over het voorstel van deze verordening is op 29 april jl. aan uw Kamer gezonden.² De vragen van uw Kamer naar aanleiding van dit BNC Fiche zijn ontvangen en worden gelijktijdig met de vragen over leveringszekerheid beantwoord. Ook zal uw Kamer worden geïnformeerd over het hiervoor genoemde bereikte akkoord.

3. Meer vloeibaar gas (LNG) ter vervanging Russisch gas

Nog dit jaar wordt de Nederlandse importcapaciteit voor LNG verdubbeld. De importcapaciteit van de bestaande LNG Terminal in Rotterdam (Gate) wordt dit jaar uitgebreid van 12 naar 16 miljard m³. Gasunie werkt aan de realisatie per medio september van twee drijvende LNG-terminals in de Eemshaven met een capaciteit van in totaal 8 miljard m³. Op dit moment kunnen marktpartijen tot 10 juni een bindend bod voor capaciteit indienen. Gasunie heeft bericht dat in een eerder stadium meer dan vijftien marktpartijen interesse hebben geuit, met een totale vraag van meer dan vier keer het aanbod. De verwachting is dus dat er biedingen

¹ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1083.

² Kamerstuk 22 112, nr. 3407.

zullen binnenkomen. Dit is van groot belang om voor Nederland en Noordwest-Europa voldoende gas voor de komende winter(s) te kunnen importeren.

4. Gevolgen van de oorlog

De oorlog en sancties hebben gevolgen voor Nederland en Europa. Dat merken we de afgelopen tijd vooral in hoge prijzen op de energiemarkt en in de moeite die consumenten hebben bij het afsluiten van lange termijn contracten.

Op 30 mei jl. heeft GasTerra bekend gemaakt dat het Russische bedrijf Gazprom vanaf 31 mei geen gas meer levert aan GasTerra. Dit komt omdat GasTerra heeft aangegeven niet te zullen betalen in roebels conform de eenzijdig door Rusland aangepaste voorwaarden, omdat GasTerra de financiële risico's hiervan in relatie tot haar contract te groot vindt. Het gaat om een contract dat op 1 oktober afloopt. Het volume dat wegvalt, van circa 2 miljard m³ gas, heeft GasTerra gecompenseerd door vroegtijdig elders gas in te kopen.

GasTerra heeft het kabinet vooraf over haar besluit geïnformeerd. Het kabinet heeft begrip voor het besluit om niet akkoord te gaan met eenzijdig opgelegde betalingsvoorwaarden van Gazprom. Er stroomt minder Russisch gas naar Nederland, maar omdat GasTerra extra gas heeft ingekocht, heeft dit besluit geen gevolgen voor de levering van gas aan huishoudens. Er zijn naar verwachting ook geen gevolgen voor gasleveringen aan bedrijven. Het vullen van de gasopslagen kan ook doorgaan. Dit kan mogelijk moeilijker worden indien het aanbod op de Europese gasmarkt significant verder afneemt door het Roebeldecreet.

Ook in andere landen is Gazprom gestopt met leveringen aan enkele of alle partijen in een land of dreigt daarmee. Het is onzeker of Russische partijen voldoende blijven leveren tot Europa niet meer afhankelijk is van Russisch aanbod. Daarom blijft er voor de komende winter een risico op een tekort aan gas in Europa en/of verdere prijsstijgingen door onrust op de internationale energiemarkt. In het geval van fysieke tekorten die de leveringszekerheid in gevaar brengen, met een (acute) noodsituatie als gevolg, hebben we het Bescherm- en Herstelplan Gas. Het kabinet bereidt zich voor op een dergelijke situatie. Gewerkt wordt aan een nadere precisering van de stappen die kunnen worden genomen, en met simulaties bereiden we ons op noodsituaties voor.

Het kabinet blijft de situatie de komende tijd nauwlettend in de gaten houden. Daarbij houdt het kabinet rekening met alle mogelijke scenario's en worden alle mogelijke aanvullende maatregelen achter de hand houden, niet alleen voor een tijdelijke disruptie, waarvoor het Bescherm- en Herstelplan Gas relevant is, maar ook voor situaties met permanent minder gasaanbod.

5. Antwoorden op Kamervragen

Verder bieden wij u ook de antwoorden aan op Kamervragen van de leden Nijboer (PvdA), Thijssen (PvdA), Van der Lee (GroenLinks), Kröger (GroenLinks), Piri (PvdA), Erkens (VVD), Brekelmans (VVD), en Bontebal (CDA). Dit betreffen:

- De vragen van de leden Nijboer, Thijssen en Piri (allen PvdA) aan de minister voor Klimaat en Energie over de gevolgen van de oorlog in Oekraïne voor gaslevering (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 2979).
- De vragen van leden Van der Lee, Kröger (beiden GroenLinks), Piri en Thijssen (beiden PvdA) aan de Minister voor Klimaat en Energie over het bericht dat Rusland stopt met het leveren van aardgas aan Polen en Bulgarije (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 2980).
- De vragen van het lid Erkens (VVD) aan de minister voor Klimaat en Energie over een mogelijk gastekort deze winter en het uitwerken van verschillende scenario's hiervoor (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 2982).
- De vragen van de leden Erkens en Brekelmans (beiden VVD) aan de ministers voor Klimaat en Energie en van Buitenlandse Zaken over de afhankelijkheid van Russisch gas voor Poetins oorlogsdrijf (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 2981).
- De vragen van de leden Erkens (VVD) en Bontebal (CDA) aan de minister voor Klimaat en Energie over de huidige situatie omtrent de kolencentrales (Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 2972).

Ten slotte informeren wij u hierbij over het feit dat de Mijnraad op 1 juni jl. aan ons een advies heeft gezonden over het borgen van de leveringszekerheid in actuele situaties. Daarin reflecteert de Mijnraad op de huidige ontwikkelingen en de situatie op de gasmarkt. Ook gaat de Mijnraad in op het vullen van de gasopslagen. Dit advies is als bijlage bij deze brief gevoegd. Wij zullen dit advies bestuderen en betrekken bij onze vervolgacties voor het borgen van de leveringszekerheid.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

De minister voor Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
J.A. Vijlbrief